

hrozila mu škoda na majetku, tedy za lidi škodlivé (nebezpečné). Zjištění tohoto, byť mylného předpokladu stěžovatelova, vyloučilo by jeho vědomí o svémocnosti, protiprávnosti jeho jednání. Jelikož napadený rozsudek neuvažuje o tomto předpokladu stěžovatelově pro případ jeho mylnosti, nepopírá jej a nezjišťuje zmíněného vědomí §em 93 tr. zák. předpokládaného, není skutková podstata zločinu, jímž byl stěžovatel uznán vinným, opodstatněna po stránce subjektivní, takže odsuzující výrok spočívá na nesprávném použití zákona. K stížnosti takto odůvodněné bylo jej, aniž bylo třeba zabývat se ostatními jejími námitkami a formálními výtkami, z důvodu čís. 9 písm. a) §u 281 tr. ř. zrušiti.

Čís. 2016.

Zpronevěra stavebních losů sociální péče hornické úředníkem ministerstva veřejných prací, pověřeným vedením losové akce.

Předmětem úřední zpronevěry (§ 181 tr. zák.) může být jakákoliv věc, ne toliko věc povahy veřejné. Věc nemusí být pachateli svěřena přímo vlastníkem; záleží jen na tom, že věc byla pachateli svěřena z důvodu jeho veřejného úřadu.

Subjektivní skutková podstata §u 181 tr. zák. vyčerpává se jednak ve vědomí pachatelově, že jednání jím podnikané znamená osvojení si protiprávní moci nad věcí, jednak v rozhodnutí a odhodlání se pachatelově k jednání tomu přes ono vědomí.

(Rozh. ze dne 10. června 1925, Zm I 94/25.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku zemského trestního soudu v Praze ze dne 26. listopadu 1924, pokud jím byl stěžovatel uznán vinným zločinem zpronevěry v úřadě podle §§ů 181 a 182 tr. zák., mimo jiné z těchto

důvodů:

Zmateční stížnost dovolává se číselně důvodů zmatečnosti čís. 5, 9 a) a b) §u 281 tr. ř., její vývody k čís. 5 dotýkají se však z části i právní stránky věci. V první řadě dlužno zaujati stanovisko k námitkám stížnosti, které, kdyby byly oprávněnými, měly by již následkem každého jednotlivého z uplatňovaných důvodů v zápětí sprostění obžalovaného z obžaloby. Přichází tu v úvahu předně námitka, napadající názor nalézacího soudu, že fond pro sociální péči hornickou, zřízený při ministerstvu veřejných prací, jest již vzhledem k účelu, jím sledovanému a záležejícímu v péči o bytové a kulturní potřeby hornictva, fondem veřejným. Stížnost snaží se dovoditi, že jest tu sice určité jmění, sebrané k určitému účelu, že však nemá ani rázu ani povahy fondu veřejného, ježto scházejí všechny právní i věcné, ve stížnosti blíže uvedené předpoklady pro podnik a trvání fondu jako fondu veřejného. Tím naznačuje stížnost, že losy, jež náležely oddělení pro sociální péči, zřízenému při presidiu ministerstva veřejných prací a z jichž zpronevěry se obžalovaný viní, nebyly statkem veřejným. Leč tu uplatňuje stíž-

nost něco, co je pro skutkovou podstatu zločinu zpronevěry podle §u 181 tr. zák. naprosto bezvýznamno. Mluvíť zákon o přivlastnění si neb zadržení věci (statku) vůbec, aniž by co do povahy věci té nějak rozlišoval aneb sankci svou omezoval pouze na statek rázu veřejného. Může proto otázka, zda losy, o něž jde, lze považovati za statek veřejný, zůstavena býti úplně stranou, poněvadž pro podřadění pod zákon záleží jen na tom, zda losy ty byly obžalovanému svěřeny z důvodu jeho veřejného úřadu, kterýžto požadavek, jak dále bude ještě vyloženo, je splněn. V důsledku toho stávají se všechny úvahy a závěry, jež zmáteční stížnost dovoditi se pokouší z předpokladu, že nešlo o statek veřejný, bezprostředními a netřeba se jimi blíže obírat. Dále vystupuje stížnost proti náhledu soudu, že losy byly vlastnictvím ministerstva veřejných prací, najmě jeho oddělení pro sociální péči hornickou. Vlastníkem losů byl prý sám stát, představovaný tu, jako při každé jiné úvěrové akci, ministerstvem financí, které přidělilo losů těch asi za 60 milionů ministerstvu veřejných prací za tím účelem, by je rozprodalo. Avšak i v ohledu tom klade stížnost váhu na něco, co je s hlediska §u 181 tr. zák. nezávažno. Neboť ke skutkové podstatě zpronevěry nevyhledává se ani dle znění ani dle smyslu uvedeného zákonného ustanovení, by věc byla pachateli svěřena právě jejím vlastníkem; těžiště spočívá jen v tom, že věc byla pachateli svěřena z důvodu jeho veřejného úřadu, ať již náležela vlastnický komukoli a ať mu byla předána právnicky nerozhodno, zda vlastníkem losů bylo to či ono ministerstvo nebo stát; stačí skutečnost, že losy byly buď ministerstvem veřejných prací přímo vlastníkem nebo jiným k tomu oprávněným držitelem. Je proto prací samým nebo jeho uvedeným oddělením ať v důsledku práva vlastnického neb jinakého právního důvodu nebo poměru předány obžalovanému k tomu cíli, by s nimi naložil v určitém smyslu.

Jest zkoumati, zda obžalovanému bylo oněch 100 losů svěřeno z důvodu jeho veřejného úřadu. Stížnost to popírá; uplatňuje v podstatě, že vlastníkem losů nebylo ani ministerstvo veřejných prací, ani jeho oddělení pro sociální péči hornickou, nýbrž stát sám, představovaný ministerstvem financí; že totiž toto ministerstvo přidělilo ministerstvu veřejných prací losů těch asi za 60 milionů za tím účelem, by je rozprodalo, a že losy ty byly pro ministerstvo veřejných prací uloženy u šekového úřadu, by byly proti zaplacení vydávány jednotlivým kupitelům, kteří teprve stávali se vlastníky losů; že úřední funkce obžalovaného, jenž byl jako úředník ministerstva veřejných prací rozprodejem losů pověřen, spočívala jediné v tom, by losy pro stát zájemníkům rozprodával, a že prodejem tím končila úřední činnost obžalovanému představeným ministerstvem svěřená; že když proto obžalovaný prodal 1200 kusů losů oddělení (fondu) pro péči hornickou, které na roveň klásti dlužno každému jinému zájemníku, byla tím jeho úřední činnost úplně skončena; konal-li pak fond ještě jiné úkony, směřující k dalšímu rozprodeji (repartici) losů na jednotlivé zájemníky, totiž podnikatele, jimž zadávány státní práce, neměla tato další činnost s úřední činností obžalovaného ničeho společného, a byla jen činností čistě soukromou a dobrovolnou; poměr, vzniknuvší takto mezi obžalovaným a fondem (oddělením) pro péči hornickou, byl veskrze soukromoprávním, poněvadž obžalovaný vystupoval tu jako mandatář (komisionář) fondu,

a mohl jako takový losy rozprodati komukoli a zejména také převzít sám losy do svého vlastnictví. Stížnost klade opětovně zvláštní důraz na to, že oddělení pro hornickou péči bylo pro obžalovaného zrovna tak kupitelem losů, jako každá jiná kupující strana.

Stížnost jest bezdůvodna. Její vývody ocitají se jednak v rozporu se zjištěným stavem věci, jednak přiči se pravé podstatě věci. Nálezací soud zjistil po skutkové stránce, že v oddělení ministerstva veřejných prací pro hornickou sociální péči bylo soukromými podnikateli státních prací upsáno stavebních losů za 600.000 Kč; že přednosta tohoto oddělení inž. Dr. Š. nařídil referátem ze dne 12. ledna 1924, by potřebný počet staveních losů byl za poukaz příslušné částky 636.000 Kč opatřen k tomu cíli, by losy byly vydány dotyčným upisovatelům; že obžalovaný, jenž byl určen za předsedu akce pro rozprodej státních losů, upsaných prostřednictvím presidia ministerstva veřejných prací, u provedení uvedeného příkazu Dra. Š-y podepsal sám poukaz na 636.000 Kč na šekový úřad, kde stavební losy byly uloženy, a že odtud sám osobně vyzvedl 1200 kusů losů a že losy ty ponechány byly obžalovanému v osobním uschování jakožto úředníku vedoucímu losovou akci za tím účelem, by losy ty dotyčným upisovatelům vydal; že ve skutečnosti bylo však upisovateli odebráno jen 200 losů (firmou S.), kdežto ostatní firmy se o losy, jim přidělené, nehlásily, takže vybývalo 1000 kusů losů, které byly obžalovanému na dále ponechány za tím účelem, by byly vydány dodatečně subskribujícím firmám anebo aby byly odprodány a stržený peníz sčítován pro fond sociální péče hornické.

Z těchto jediné směrodatných zjištění soudu měla proto stížnost při právním uvažování vycházeti a nastoupiti na základě nich důkaz, že přes to bylo použito zákona nesprávně. O takovýto důkaz se však stížnost ani nepokouší a nelze ji proto považovati za doličenu ve smyslu zákona a tudíž za doličenu vůbec. Ona zjištění vylučují předpoklad, na němž stížnost svoje úvahy buduje, že totiž pro obžalovaného bylo oddělení pro hornickou péči zrovna tak kupcem losů, jako každá jiná kupující strana. Neboť dle rozsudkových zjištění a dle spisů ministerstva veřejných prací bylo ono oddělení jen úpisovnou losů; jeho úkolem bylo dále, losy podnikateli upsané, pouze k tomu cíli opatřiti, by byly upisovatelům vydány, pokud se týče odprodati zbylých 1000 losů, o něž se upisovatelé nehlásili a stržený peníz sčítávali pro fond sociální péče hornické. V tom má stížnost pravdu, že oddělení, jemuž losová akce byla svěřena, bylo pouhým přidělovatelem losů kupiteli, ať za hotové, ať na místě jiného placení, neprávem však tvrdí, že vystupovalo jako sám kupitel losů, zejména vůči obžalovanému; byloť účelem celé akce získati právě odprodejem losů peněžité prostředky, jichž se mělo použití pro stavbu státních obytných domů, a plynuly peníze za losy stržené ve prospěch fondu sociální péče hornické. Na tomto stavu věci nemůže měniti ničeho a je právně bezvýznamno, že v několika poukazech na poštovní úřad šekový, vyhotovených obžalovaným se praví, že ministerstvo veřejných prací kupuje pro oddělení pro sociální péči hornickou při ministerstvu veřejných prací dotyčný počet státních stavebních losů.

Z toho vychází, že oněch 1200 případně 1000 kusů losů dostalo se do moci obžalovaného jen následkem jeho úřední činnosti jako předsedy

akce pro rozprodej losů se závazkem, že s nimi naloží dle záměru úřadu jím zastupovaného, že totiž, jak soud zjišťuje, vydá losy upisujícím firmám nebo jinak je odprodá. Losy ty byly proto obžalovanému předány jen následkem a z důvodu jeho veřejného úřadu, tudíž ve smyslu zákona svěřeny, byly pro něho věci c i z í, a s ním nesměl ani v celku, ani co do části volně nakládati. Složiv proto 100 kusů ku krytí účtu, dlužného Antonínem M-ým, to jest osobou cizí a soukromou, a, odňav je takto jejich úředně stanovenému účelu, osvojil si nad nimi svým svémocným jednáním právo, příslušející jen vlastníku a tím věc jemu svěřenou zadržel a sobě přivlastnil. Složením tím byl proto trestný čin již dokonán. Skutková podstata zpronevěry podle §u 181 tr. zák. v objektivním směru je proto splněna a docházejí v hořejších úvahách svého věcného vyřízení všechny jak formelní tak i věcné výtky stížnosti. Co se týče poměru, v jakém obžalovaný byl k věcem jemu svěřeným, stačí pro přičitatelnost plně zjištění rozsudku, že obžalovaný byl následkem svého úředního postavení jako odborový rada, přidělený službou presidiu ministerstva veřejných prací, pověřen představeným úřadem činností předsedy pro rozprodej státních stavebních losů a že oněch 1200 případně 1000 losů bylo mu ponecháno v uschování jen jakožto úředníku, vedoucímu akci losovou. Dalšího zjišťování nebylo zapotřebí a jsou výtky ve směru tom bezpodstatny.

Pokud jde o subjektivní skutkovou podstatu, namítá stížnost v právním ohledu, že nestačí pouhé vědomí pachatele, že jedná protiprávně, jak nalézací soud za to má, nýbrž, že pro obor práva trestního vyžaduje se vyšší stupeň vědomí a vůle k činu trestnému směřující, zejména napřed promyšlené nebo jinak předem pojaté jednání; jinak by prý musilo býti jako zločin nebo trestný čin vůbec posuzováno každé jednání protiprávní, ba protismluvni; to prý je nesprávně, poněvadž občanský zákon, jak to patrně z různých jeho ustanovení (§§y 1295, 1323, 1324, 1489 a t. d.), nepokládá za zločinné ani vědomé protiprávní jednání. Stížnosti nelze přisvědčiti. Při zpronevěře dle §u 181 tr. zák. vyžaduje se jen úmyslné, to jest vědomé přivlastnění si nebo zadržení věci, pachateli z důvodu jeho veřejného úřadu svěřené. Subjektivní skutková podstata vyčerpává se proto jednak ve vědomí pachatelově, že jednání jím podnikané znamená osvojení si protiprávní moci nad věcí, jednak v rozhodnutí a odhodlání se pachatelově k jednání tomu přes ono vědomí. S hlediska toho posuzoval nalézací soud otázku subjektivního zavinění; neomezil se jen na dostačující ostatně výrok, že obžalovaný si byl vědom, že jeho jednání je protiprávné, nýbrž dodal, že obžalovaný svým jednáním projevil vůli s věcí t. j. losy nakládati jako vlastník, čímž si přisvojil nad nimi moc mu nepatřící. Nějakého vyššího stupně vědomosti nebo zvláštní promyšlenosti a tomu podobného se k přičitatelnosti činu jako zpronevěry nevyžaduje; okolnosti ty přicházely by podle §u 43 tr. zák. v úvahu jako okolnost trestnost zvyšující. Rovněž se k trestnosti skutku nevyhledává, by si pachatel uvědomil, že svým jednáním páchá čin dle zákona trestný, poněvadž neznalosti zákona nelze se nikomu brániti a onen omyl spadá výlučně pod hlediska neomlouvajícího omylu právního (§ 3 tr. zák.).